

Odontofobi:

Forebygging i ung alder hjelper

En tredjedel av alle henvisninger til pedodonti skyldes psykologiske behandlingsproblemer. Årsaken er som regel tannbehandlingsangst. Hvordan får vi trygge barn som tør å komme tilbake til tannlegen som voksne?

Eva Edblad er spesialist i pedodonti, og ansatt ved Tannhelsetjenestens kompetansesenter i Nord-Norge, TkNN.

– Innen pedodonti fokuserer vi på mange ulike odontologiske tilstander, men i tillegg også på å få behandlingen til å fungere. Tannhelsetjenesten for barn og unge opplever ofte at denne gruppen har en redsel for tannbehandling. Tannbehandlingsangst, som kan være et resultat av smertefulle erfaringer, og som lett kan utvikle seg til odontofobi hvis vi ikke setter inn tiltak. Ofte er det ikke tannhelsepersonalet som oppdager det først, men foreldre og andre i barnets omgivelser. Å bedre samspillet mellom behandler og foreldre er et eksempel på hvordan vi kan jobbe for å få disse barna til å samarbeide, sier Edblad.

Effektiv forebygging

Odontofobi er en klart definert psykiatrisk diagnose som kan behandles med psykologiske metoder. Men den beste måten å bekjempe odontofobi på er ved å forebygge, og store deler av kurset handler om nettopp dette. Ved hjelp av metoden «Tell – show – do» blir små barn gradvis introdusert til tannbehandling og lærer å stole på både behandler og seg selv.

– Profylakse er det enkleste og mest tidsbesparende. Klarer vi å forebygge redsel for tannbehandling allerede når barna er små, kan vi regne med at de opprettholder god kontakt med tannhelsetjenesten livet ut. Å lære at det å gå til tannlegen er en del av hverdagen på lik linje med det å gå på skolen

Eva Edblad er opptatt av hvordan vi får trygge barn, som igjen gir trygge voksne pasienter.

eller i butikken, er veldig viktig, sier Edblad.

Uteblir som voksne

Mellom fire og tjue prosent av befolkningen i alle land er engstelige for å gå til tannlegen. En studie utført på 18-åringer her i landet av professor Erik Skaret ved avdeling for pedodonti og atferdsfag ved Odontologisk fakultet i Oslo, viser at 19 prosent av disse er engstelige for å gå til tannlegen.

– Når man er 18 år går man ut av den offentlige tannhelsetjenesten og skal begynne å klare seg selv. Vi mister mange av dem som på dette tidspunktet fremdeles sliter med redsel for å gå til tannlegen. De kommer iblant tilbake først etter mange år, når tannstatusen er så dårlig at det går på livskvaliteten løs. Fokuset innen pedodonti er spesialisert tannbehandling for barn og ungdom. Men skal vi få gitt god odontologisk behandling må vi ha barn som greier å samarbeide. Vi må jobbe for at små pasienter skal tørre å komme tilbake som voksne, sier Edblad.

Hverdagen preges

Det er flere typer atferd som kan tyde på at pasienten begynner å bli engstelig, for eksempel hvis vedkommende mange ganger ikke har møtt eller ringer for å forandre timen kort tid i forveien.

– Dette er tegn som vi behandlere må ta på alvor slik at vi kan sette inn tiltak som gjør at pasienten igjen stoler på oss. Lykkes vi ikke, kan vi i verste fall få pasienter som ikke engang tør å oppholde seg i den samme gaten hvor tannklinikken ligger, eller får sterk angst av å se et innslag om tannbehandling på TV. Disse pasientene har et avvikende mønster, og hverdagen påvirkes av odontofobien. Da er det vanskeligere å nå dem for å kunne hjelpe, sier Edblad.

– Det blir mye enklere hvis vi gjennom å samarbeide med skole eller foreldre klarer å snu dem mens de fremdeles er små. Det ligger innenfor barne-tannhelsen å kunne forebygge odontofobi eller fange opp redselen før den er langt fremskredet. Vi må komme redselen til livs før vi kan gjøre en god odontologisk behandling. Dette er også

fokus når man benytter seg av sedering, sier Edblad.

Sedering av barn og unge

Første del av heldagskurset er viet odontofobi – hva er odontofobi, hvordan oppstår det, og hva kan vi gjøre for å unngå det? Hvilke metoder har vi for å behandle odontofobi? Etter lunsj er temaet sedering av barn og unge med hovedvekt på benzodiazepiner, men også bruk av lystgass vil bli omtalt.

– For at sedering skal fungere optimalt, må man bygge opp tillit mellom pasient og behandler. Pasienten må våge å gi seg hen i lystgass eller benzodiazepiner; dette er et viktig tema som

jeg skal snakke en god del om. Det er ingen hokus pokus med sedering, man må likevel finne en måte å samarbeide på.

Satsningsområde

– Oppmerksomheten på odontofobi på tannlegeutdannelsen i Tromsø har økt, så også via utdanning av nisjeteam innen pedodonti og spesielle odontofobi-team i Den Offentlige Tannhelsetjenesten i Troms Fylke. Her på «TANNbygget» i Tromsø er problemstillingen tannbehandlingsangst eller odontofobi et viktig tema. Studentene og tannhelseteamet lærer effektiv samtaleteknikk beregnet på unge pasienter og deres

foreldre. Det er håp om at det vil bli bedre i fremtiden, men ennå er det mange som er engstelige for tannlegen. Vårt mål er å sørge for at barn og unge vokser opp med god tannhelse og blir til voksne med god tannstatus uten tannbehandlingsangst, avslutter Edblad.

Tone Elise Eng Galåen